

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Музичука Олександра Миколайовича – на дисертаційне дослідження Клипи Олени Павлівни «Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Відповідно до Основного Закону Україна є соціальною державою. Завданнями соціальної держави є гарантування та захист соціальних прав громадян та урівноваження соціального статусу суб'єктів суспільних відносин. В умовах євроінтеграційних процесів соціальна політика держави є ключовим показником економічного процвітання, фінансової та політичної стабільності. Організації та врегулюванню соціального захисту в цілому, і правоохоронним органам зокрема, відводиться особливе місце в рамках реформування вітчизняної законодавчої бази, приведення у відповідність з міжнародними стандартами суспільно-політичного життя. Усе це обумовлює необхідність вироблення дієвих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства, яке регламентує правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Варто погодитися із О. П. Клипою, що зважаючи на суттєві наукові внески вченими різних часів, проблематика адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України залишається малодослідженою та потребує комплексного дослідження та пошуків найбільш ефективних шляхів її вирішення (с. 15).

Таким чином, наведене засвідчує актуальність теми дисертаційного дослідження О.П. Клипи, а також його значення як для подальшого розвитку науки адміністративного права щодо визначення напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників поліції та підвищення рівня авторитету й довіри з боку населення до

реформованих правоохоронних органів.

Додатковим підтвердженням актуальності обраної Клипою Оленою Павлівною теми є і той факт, що дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем України» (номер державної реєстрації 018U001317) (с. 15).

Таким чином, слід підкреслити, що визначення питань адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України є актуальним предметом комплексного доктринального адміністративно-правового дослідження. Дисертаційне дослідження О.П. Клипи є затребуваним як з позицій правової науки, так і з точки зору практичної діяльності, спрямованої на удосконалення нормативно-правової бази.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що авторка провела ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленим меті та завданням. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх застосування характеризується системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз питання адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Нормативним підґрунтям дисертаційного дослідження є Конституція України, а також ряд законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, норми яких закріплюють організаційні та правові засади регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності правоохоронних органів, довідкові видання, статистичні

матеріали, а також власний практичний досвід роботи в органах державної влади (с. 18).

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертанткою об'єкту та предмету дослідження. Дисертантка починає роботу із вивчення генези поняття поліції, її історичного розвитку та періодів становлення. У логічній послідовності в дисертації досліджуються історія розвитку та сучасний стан правового регулювання соціального захисту працівників правоохоронних органів з часів становлення української державності до проголошення незалежності України, охарактеризовано методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, з'ясовується сутність адміністративно-правової складової у регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України, розкривається поняття та сутність адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, визначаються поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України, окреслюються напрями соціального захисту працівників Національної поліції, встановлюється система суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України, узагальнюється зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції, визначаються перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Обраний вектор теоретико-правового дослідження дозволив О.П. Клипі досягти поставленої мети та визначив успішність наукових розробок, спрямованих на вирішення невідкладних наукових завдань.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на наукових конференціях, інших наукових заходах. Достовірність одержаних результатів обумовлена не тільки їх суто науковою значимістю,

як певною системою здобутих дисертанткою нових знань, що заповнюють деякі прогалини адміністративного права, але й їх практичним значенням на сучасному етапі, зокрема для вдосконалення чинного національного законодавства.

Проведена авторкою науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань здобувачки, яка здійснила вдалу спробу визначити питання теорії, досвіду та ефективності адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Погоджуючись у цілому з усіма визначеними авторкою складовими наукової новизни дослідження, вважаємо за необхідне акцентувати особливу увагу на деяких з них.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що представлене дисертаційне дослідження є однією з перших спроб на доктринальному рівні, спираючись на аналіз наукових поглядів учених та норм чинного законодавства України, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України, а також, ґрунтуючись на позитивному вітчизняному та зарубіжному досвіді, розробити обґрунтовані наукові пропозиції та рекомендації щодо напрямків удосконалення відповідного адміністративного законодавства у цій сфері (с. 18). У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачкою.

Особливе значення, на мою думку, мають наступні висновки та пропозиції дисертантки:

- з'ясування генези та характеристика поняття поліції, яке з давніх часів трактувалося як «громадський порядок» (с. 23);
- науково-обґрунтований підхід щодо розуміння принципів як керівних ідей, вихідних положень, що виражають загальне спрямування для ефективного врегулювання тих чи інших суспільних відносин (с. 38);
- доведення того, що поняття «механізм» має багатоаспектне значення

і пояснюється як серія безперервності дій, методів, прийомів або здійснення відповідних операцій для досягнення мети (с. 46);

- констатація того, що внаслідок реформування правоохоронної системи повноваження працівників Національної поліції поділено на три блоки: основні, додаткові, повноваження за напрямком інформаційно-аналітичного забезпечення (с. 71–72);

- науково-обґрунтований підхід щодо розуміння соціального захисту в широкому (це здійснюваний державою ряд послідовних функцій, спрямованих на забезпечення виконання соціальної політики через спеціально створені державні органи) та вузькому (це гарантований державою обґрунтований своєчасний невідкладний комплекс заходів, спрямованих на організацію матеріального забезпечення відповідних категорій громадян, які внаслідок об'єктивних та/або суб'єктивних факторів втратили або не мали від народження можливості забезпечити належні умови своєї життєдіяльності самостійно) значеннях (с. 81);

- авторський підхід до класифікації принципів на загальні, до яких віднесено: принцип гарантування права на соціальний захист, принцип системності, принцип законності, принцип економічної обґрунтованості, принцип недопущення скасування та/або зменшення соціальних пільг у зв'язку зі змінами в соціальному законодавстві; та спеціальні, до яких віднесено: принцип своєчасності, принцип невідкладності, принцип справедливості (с. 87–88);

- авторський підхід дисертантки щодо визначення поняття «відпустка поліцейського», під якою пропонується розуміти законодавчо обумовлену та підтвержену відомчими розпорядчими документами кількість календарних днів, які працівник використовує на свій розсуд та впродовж яких не виконує своїх функціональних обов'язків, визначених посадовою інструкцією (с. 96);

- науково-обґрунтований підхід щодо класифікації суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України: загальнодержавні (Кабінет Міністрів України, Міністерство

соціальної політики України, Пенсійний фонд України), відомчі органи (Всеукраїнська професійна спілка Міністерства внутрішніх справ України), регіональні, або локальні (місцева профспілка працівників поліції) (с.111);

- висновки дисертантки щодо сучасного стану соціального захисту працівників поліції як пострадянських республік, так і країн-учасниць Європейського Союзу, де зазначено позитивні кроки усіх держав, що були здійснені на шляху формування своїх правових соціальних демократичних держав, а також складні етапи державотворення, модернізації економіки, реформації усіх сфер політичного та громадського життя, надбання неоціненного досвіду, корисного для України, зважаючи на прагнення рівноправного членства в Європейському Союзі (с. 154–156);

- визначення пріоритетних напрямків, які, на думку дисертантки, потребують негайного доопрацювання та додаткового гарантування: чітке розмежування робочого часу та часу відпочинку, гарантування та забезпечення права на відпочинок, медичне страхування поліцейського у зв'язку зі специфікою служби та підвищеною небезпекою життю та здоров'ю, житлове забезпечення поліцейських та членів їх сімей, які проживають із ними, та потребують такого забезпечення, гідна оплата праці з урахуванням усіх професійних ризиків; по-шосте, психоемоційна адаптація працівників поліції (с. 163).

Слід відмітити, що дисертанткою власні висновки побудовано не лише на підставі аналітики наукових та нормативно-правових джерел, а й з урахуванням практики, статистичних даних. Дисертаційне дослідження містить й інші доцільні положення, висновки та пропозиції.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 6-ти наукових статтях, 5 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, та 6-х тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Оформлення дисертації та автореферату. Вивчення дисертаційного

дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційної роботи зауважень не викликає. Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Клипи Олени Павлівни написана на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію О.П. Клипи водночас вважаю за необхідне звернути увагу на певні її дискусійні положення.

1. Розглядаючи поняття «механізму адміністративно-правового регулювання» та його структурних елементів (с. 47), авторка зазначила, що на законодавчому рівні не існує визначення вказаного поняття. У дисертації авторці необхідно було б приділити більше уваги аргументації доцільності такого закріплення у законодавчих актах.

2. Розглядаючи конфігурацію адміністративно-правових відносин у сфері соціального захисту працівників Національної поліції (с. 60), більшу увагу необхідно було б приділити дослідженню юридичних фактів як підстав виникнення, зміни та припинення зазначених адміністративно-правових відносин.

3. Авторка акцентує на необхідності удосконалення Закону України «Про Національну поліцію», зокрема, пропонує законодавчо закріпити поняття «крайня необхідність відкликання з відпустки» (с. 95). Поза тим, належного наукового та практичного обґрунтування дана пропозиція не отримала.

4. Потребує додаткової аргументації висновок авторки щодо запровадження заходів, спрямованих на розвиток інституції презумпції правоти поліцейського на законодавчому рівні (с. 165), оскільки у Законі України «Про Національну поліцію» наводяться гарантії професійної діяльності поліцейського.

5. До пріоритетних напрямків удосконалення соціального захисту

працівників Національної поліції дисертантка відносить, зокрема і встановлення системи пільг (с. 175), за якої б розмір наданої пільги прямо залежав від вислуги, що буде додатковою мотивацією вступу на службу до правоохоронних органів та стримування плинності кадрів. Підтримуючи таку пропозицію авторки, вважаю що доцільною буде її конкретизації під час прилюдного захисту.

Наведені дискусійні положення і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка має самостійний і творчий характер, наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань насамперед свідчить про актуальність і складність теми дослідження та власний підхід дисертантки до їх розгляду.

У дослідженні авторці вдалося досягти поставленої мети, що дозволяє зробити висновок про те, що дисертація «Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України» є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для розвитку адміністративно-правової науки, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значущістю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її авторка – Клипа Олена Павлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
декан факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

О. М. Музичук